

EUROOPA KOHTU OTSUS

25. jaanuar 1979*

Märksõnad

1. Keeruline majanduslik olukord – Hindamine – Haldus – Hindamisõigus – Ulatus – Õiguslik järelevalve – Piirid
2. Põllumajandus – Turgude ühine korraldus – Vein – Kolmandatest riikidest imporditud veinid – Kontrollhind – Rahalised hüvitussummad – Vastastikune eesmärk
(Nõukogu määruse nr 816/70 artikkel 9, nõukogu määruse nr 974/71 artikkel 1)
3. Põllumajandus – Turgude ühine korraldus – Vein – Kolmandatest riikidest imporditud veinid – Kvaliteetveinide mõiste – Puudumine – Lauaveinide hulka kuuluvad veinid
(Nõukogu määruse nr 816/70 artikli 1 lõike 4 punkt b ja lõige 5)
4. Institutsiooni õigusaktid – Määrus – Avaldamine – Kuupäev
(EMÜ asutamislepingu artikkel 191)
5. Ühenduse õigus – Põhimõtted – Määruste tagasiulatuva jõu puudumine – Erandid – Tingimused
6. Põllumajandus – Rahalised hüvitussummad – Reguleerimine – Tagasiulatuv jõud – Õiguspärasus
(Komisjoni määrused nr 649/73 ja 741/73)

Kohtuasjas 98/78,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Bundesfinanzhofi esitatud taotlus, millega soovitakse saada selles kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

A. RACKE, Bingen am Rhein,

ja

HAUPTZOLLAMT MAINZ,

eelotsust komisjoni 1. märtsi 1973. aasta määruse nr 649/73, millega kehtestatakse rahalised hüvitussummad (EÜT, L 64, 9.3.1973, lk 7), 5. märtsi 1973. aasta määruse nr 741/73, millega muudetakse rahalisi hüvitissummasid (EÜT, L 71, 19.3.1973, lk 1) ja 23. märtsi 1973. aasta määruse nr 811/73, millega muudetakse rahalisi hüvitissummasid (EÜT, L 79, 27.3.1973, lk 1) kehtivuse kohta ning EMÜ asutamislepingu artikli 191 tõlgendamise kohta, et selgitada välja, millisel hetkel tuleb määrus lugeda avaldatuks, samuti selle kohta, millisest kuupäevast alates tuleb ülalnimetatud määrusi kohaldada,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed J. Mertens de Wilmars ja Mackenzie Stuart, kohtunikud A. M. Donner, P. Pescatore, M. Sørensen, A. O'Keefe, G. Bosco ja A. Touffait,

kohtujurist: G. Reischl,
kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Bundesfinanzhof esitas oma 21. märtsi 1978. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 26. aprillil 1978, EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel küsimusi, mis puudutavad teatavate veinisektorit hõlmavate ja rahalisi hüvitissummasid kehtestavate õigusnormide kehtivust ning asutamislepingu artikli 191 ja kõnealuste määruste ulatuse tõlgendamist seoses nende jõustumishetkega.

Need küsimused kerkisid Saksamaa ettevõtte ja pädeva tolliasutuse vahelise kohtuvaidluse käigus, mille esemeks oli teatavate Jugoslaaviast imporditud veinikoguste ajavahemikul 9.–30. märtsini 1973. aastal eratollilaost väljavõtmisega seoses makstud hüvitissummade tagasimaksmine.

Esimene küsimus

2. Bundesfinanzhofi esitatud esimene küsimus on sõnastatud järgmiselt:

„Kas komisjoni 1. märtsi 1973. aasta määrus (EMÜ) nr 649/73, 5. märtsi 1973. aasta määrus (EMÜ) nr 741/73 ja 23. märtsi 1973. aasta määrus (EMÜ) nr 811/73 on kehtivad, kuivõrd nende vastava lisa I punktis 6 on sätestatud hüvitissummad punaste ja valgete veinide jaoks, mida imporditakse tollitariifistiku punktide 22.05 C I ja C II kohaselt, tegemata nende vahel vahet?“

3. Komisjoni 1. märtsi 1973. aasta määruse nr 649/73, millega kehtestatakse rahalised hüvitissummad (EÜT, L 64, 9.3.1973, lk 7), lisa I punktiga 6 laiendati esimest korda rahaliste hüvitissummade süsteemi kõnealust tüüpi veinidele ning neid summasid kohandati 5. ja 23. märtsi 1973. aasta määrustega nr 741/73 ja 811/73 (EÜT, L 71, 19.3.1973, lk 1 ja L 79, 27.3.1973, lk 1) valuutakursside muudatustega.

Põhikohtuasja hageja väidab, et sel viisil rahaliste hüvitissummade kohaldamisala laiendades ei järginud komisjon nõukogu alusmäärusega nr 974/71 kehtestatud tingimusi, kõnealusest määrusest ilmneb eeskätt, et õigust kehtestada või maksta rahalisi

hüvitisi on võimalik rakendada üksnes sedavõrd, kui võrd valuutakursside muutused toovad kaasa häireid põllumajandustoodete kaubanduses.

4. Selles küsimuses on komisjoni ülesandeks otsustada niinimetatud halduskomitee menetluse abil, kas häirimise oht on olemas või mitte.

5. Euroopa Kohus on otsustanud juba mitme kohtuasja puhul, et kui on tegemist keerulisele majandusolukorrale hinnangu andmisega, on komisjonile ja halduskomiteele antud hindamiseks laiad volitused.

Selliste volituste rakendamise õiguspärasust kontrollides peab kohtunik jälgima, kas tegemist ei ole ilmse eksimusega või võimu kuritarvitamisega ning seda, ega kõnealune ametiasutus ei ole ületanud volitusi, mis on talle olukorra hindamiseks antud.

6. Kohtumenetluse käigus tõi komisjon välja asjaolud, mis tema hinnangul õigustavad kõnealuse meetme võtmist.

Eeskätt osutas komisjon 1973. aasta alguse rahanduskriisi ulatusele ja arvessevõetavate majandustegurite keerukusele.

Täpsemalt tõi komisjon välja asjaolud, mis andsid tema väitel alust kartusele, et häiritakse Prantsusmaa ja Saksamaa veiniturgeid, ning esitas kaalutlused, mille alusel otsustati laiendada kolmandatest riikidest pärinevatele veinidele rahaliste hüvitissummade süsteemi täies ulatuses.

Olukorra üldist hinnangut ja võetavate meetmete laadi arvesse võttes ei ilmne, et komisjon oleks teinud ilmseid vigu või ületanud muul viisil kõnealuses valdkonnas kehtivate õigusnormidega talle antud volituste üldisi piire.

7. Samas süüdistab põhikohtuasja hageja komisjoni selles, et see on rikkunud nendest õigusnormidest tulenevaid teatavaid täpsemaid nõudeid.

Selles osas väidab ta, et nende summade maksmine ei ole õigustatud teatavatel juhtudel, nagu ka käesoleval juhul, kus importimisleping on sõlmitud enne rahalise meetme võtmist valuutas, mida hiljem revalveeriti, nii et valuutakursi muutumise tõttu ei osutunud võimalikuks importimine madalama hinnaga.

8. Seda süüdistust ei ole võimalik pidada asjakohaseks, kui võrd hüvitissummade rakendamine nõuab, nagu Euroopa Kohus on juba selgitanud oma 24. oktoobri 1975. aasta otsuses (kohtuasi 7/73, Balkan-Import-Export GmbH, EKL, lk 1091) üldisi, kogu impordile või ekspordile laienevaid õigusnorme, milles ei võeta arvesse konkreetsete lepingute eripära, nagu teatav valuuta, mille alusel need on sõlmitud, või lepingu sõlmimise aeg.

9. Põhikohtuasja hageja väidab lisaks sellele, et rahaliste hüvitissummade maksmine seoses kolmandatest riikidest pärinevate veinide impordiga ei ole õigustatud teatavatel juhtudel, nagu ka käesoleval juhul, kus importimise aluseks on kindlaksmääratud kontrollhinnad, või juhul, kui impordi pealt makstakse maksu, mille aluseks on nõukogu 28. aprilli 1970. aasta määrus nr 816/70, millega nähakse ette veinituru ühist korraldust käsitlevad lisasätted (EÜT, L 99, 5.5.1970, lk 1).

10. Samas ei võeta selle süüdistuse puhul arvesse erinevust kontrollhinnaga süsteemide ja rahalisi hüvitissummasid kasutava süsteemi eesmärkide vahel.

Arvestusühikutes väljendatud kontrollhinnad võimaldavad viia kolmandatest riikidest pärinevate veinide hinnad ühenduse hindade tasemele, samas kui rahaliste hüvitiste süsteem peab ujuva valuutakursi korral võimaldama siluda riiklikus valuutas väljendatud hindade erinevust, mis tekib valuutakursi muutumise tõttu ja vältima eeskätt sellest tuleneda võivaid häireid kaubanduses.

11. Põhikohtuasja hageja väidab samuti, et rahaliste hüvitissummade süsteemi kohaldamine kolmandatest riikidest pärinevatele kvaliteetveinidele ei ole õigustatud.

Määruse nr 974/71 artikli 1 lõike 2 kohaselt kohaldatakse seda süsteemi tõepoolest ainult nende toodete puhul, mille jaoks on põllumajandusturgude ühise korralduse raames ette nähtud sekkumismeetmed.

Käesoleval juhul ei ole see tingimus täidetud, kuivõrd määruse nr 816/70 kohaselt nähakse veinituru ühise korralduse raames sekkumismeetmed ette üksnes lauaveinide jaoks ning kvaliteetveinid välistatakse.

12. Samas ei võeta selle väite puhul arvesse nende mõistete täpset tähendust, nii nagu see tuleneb veini- ja viinamarjasektoris kehtivast ühenduse seadusandlusest.

Siinjuures tuleb märkida, et määruse nr 816/70 artikli 1 lõigetes 4b ja 5 osutatud kaks mõistet – „lauaveinid“ ja „kindlates piirkondades toodetud kvaliteetveinid“ – laienevad üksnes ühendusest pärinevatele toodetele ning ühenduse õigusnormides ei ole kindlaks määratud eraldi mõistet kolmandast riigist pärineva ja „lauaveinist“ erineva „kvaliteetveini“ jaoks.

Sellest tuleneb, et ühenduse seadusandluse, eeskätt rahalisi hüvitissummasid käsitlevate õigusnormide kohaselt tuleb kõiki kolmandatest riikidest pärinevaid veine käsitada lauaveinide hulka kuuluvatena, välja arvatud neid, mille kohta on kehtestatud eraldi sätteid, kuid mis antud olukorda ei puuduta.

13. Seega tuleb vastata, et esitatud küsimuse vaatlusel ei ilmnenu ühtki asjaolu, mis mõjutaks komisjoni 1. märtsi 1973. aasta määruse nr 649/73, 5. märtsi 1973. aasta määruse nr 741/73 ja 23. märtsi 1973. aasta määruse nr 811/73 kehtivust seetõttu, et nendes kehtestatakse rahalised hüvitissummad, mida kohaldatakse kolmandatest

riikidest tollitariifistiku punktide 22.05 C I ja C II alusel imporditud punastele ja valgetele veinidele.

Teine küsimus

14. Teine küsimus on sõnastatud järgmiselt:

„Kas määrust tuleb lugeda EMÜ asutamislepingu artikli 191 tähenduses avaldatuks

a) alates kuupäevast, mida kannab Euroopa Ühenduste Teataja number, mis sisaldab selle määruse teksti,

b) alates hetkest, mil Euroopa Ühenduste Teataja nimetatud number on tegelikult kättesaadav Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talituses, või

c) alates hetkest, mil Euroopa Ühenduste Teataja kõnealune number on tegelikult kättesaadav asjaomase liikmesriigi territooriumil?“

15. Asutamislepingu artikli 191 kohaselt avaldatakse määrused Euroopa Ühenduste Teatajas ning nad jõustuvad neis täpsustatud kuupäeval või selle puudumisel kahekümnendal päeval pärast avaldamist.

Euroopa Ühenduste Teataja väljaandmise eest vastutab Luxembourgis asuv Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, kellele on antud nõukogu ametlikud juhised, millega tagatakse, et Euroopa Ühenduste Teataja numbril olev kuupäev vastab kuupäevale, mil see number on nimetatud talituses tegelikult kõikides keeltes avalikult kättesaadav.

Nende sätetega seoses võib eeldada, et avaldamiskuupäevaks on igal Euroopa Ühenduste Teataja numbril olev kuupäev.

Juhul kui leiab tõendamist, et kuupäev, mil number muutus tegelikult kättesaadavaks, ei vasta numbrile kantud kuupäevale, tuleb samas võtta arvesse tegelikku avaldamiskuupäeva.

Ühenduse õigussüsteemi üheks aluspõhimõtteks on nõue, et avalike võimuorganite kehtestatud õigusakti ei rakendata selle õigussüsteemi jurisdiktsiooni all olevate isikute vastu enne, kui neil isikutel on võimalus see õigusakt teadmiseks võtta.

16. Mis puutub esitatud küsimuse viimasesse ossa, siis tuleb pidada oluliseks, et kuupäev, millest alates määrus loetakse avaldatuks, ei tohi olla erinev sõltuvalt Euroopa Ühenduste Teataja kättesaadavusest eri liikmesriikides.

Välja arvatud juhul, kui see on eraldi sätestatud teisiti, peab ühenduse õiguse ühtse ja ühetaolise kohaldamise nõudest tulenevalt jõustuma määrus kõikides liikmesriikides samal kuupäeval, arvestamata võimalikke hilinemisi, mis võivad ette tulla vaatamata pingutustele, mida tehakse Euroopa Ühenduste Teataja õigeaegseks levitamiseks kogu ühenduses.

17. Seega tuleb esitatud küsimusele vastata, et EMÜ asutamislepingu artiklit 191 tuleb tõlgendada sellises tähenduses, et kui vastupidist ei ole tõendatud, tuleb määrus lugeda kogu ühenduses avaldatuks alates selle määruse teksti sisaldava Euroopa Ühenduste Teataja kuupäevast.

Kolmas ja neljas küsimus

18. Kolmas ja neljas küsimus on sõnastatud järgmiselt:

„Kas komisjoni 5. märtsi 1973. aasta määrust (EMÜ) nr 741/73 tuleb kohaldada ka nendele veinidele, millele esmakordselt kohaldati komisjoni 1. märtsi 1973. aasta määruse (EMÜ) nr 649/73 alusel rahalisi hüvitissummasid ja mis võeti eratollilaost välja enne selle viimase määruse tegelikku avaldamist?“

„Eitava vastuse korral – kas komisjoni 1. märtsi 1973. aasta määrust (EMÜ) nr 649/73 tuleks kohaldada nimetatud veinidele?“

19. 1. märtsi 1973. aasta määrus nr 649/73, mis selle määruse artikli 3 lõike 1 kohaselt pidi jõustuma Euroopa Ühenduste teatajas avaldamise päeval, avaldati selle väljaande numbris, mis küll kandis 9. märtsi 1973. aasta kuupäeva, kuid mis Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talituse teatel muutus talituses tegelikult kättesaadavaks alles 12. märtsil 1973. aastal, seega tuleb lugeda määruse jõustumise kuupäevaks see kuupäev.

Kõnealuse määruse artikli 3 lõike 2 kohaselt kehtivad aga summad, mis tulenevad selle määruse kohaldamisest, juba alates 26. veebruarist 1973, asjaomaste isikute huvides aga isegi juba alates 13. veebruarist 1973.

5. märtsi 1973. aasta määrus nr 741/73, millega muudetakse määrusega nr 649/73 kehtestatud rahalisi hüvitissummasid, jõustus Euroopa Ühenduste Teatajas avaldamise päeval, 19. märtsil 1973, kuid selle määruse artikli 2 kohaselt kohaldatakse seda alates 5. märtsist 1973.

Esitatud küsimuste eesmärk on eeskätt selgitada välja, kas määrusel nr 649/73 võib jõustumise hetkel olla õiguspärane tagasiulatuva mõju, eriti juhul, kui rahaliste hüvitissummade süsteemi laiendatakse kõnealustele veinidele esimest korda.

20. Kuigi üldjuhul on asjaolu, et ühenduse õigusakti kohaldatakse selle õigusakti ilmumiskuupäevast varasemal ajahetkel, vastuolus õiguskindluse põhimõttega, võib see erandkorras olla siiski võimalik, kui püstitatud eesmärk seda nõuab ning kui asjaomaste isikute õiguspärased huvid on kindlalt kaitstud.

Mis puutub täpsemalt rahalisi hüvitissummasid, siis nõuab määrusega nr 974/71 sätestatud kord, et võetavate meetmete puhul tuleb võtta arvesse neid meetmeid tinginud

asjaolusid, seega võib selleks, et need meetmed osutuks täiel määral tõhusaks, osutada vajalikuks näha ette võimalus kohaldada kehtestatud rahalisi hüvitissummasid asjaoludele ja toimingutele, mis toimusid lühikese ajavahemiku jooksul enne nende aluseks oleva määruse avaldamist Euroopa Ühenduste Teatajas.

Rahaliste hüvitissummade süsteemile on omane, et majandusettevõtted peavad olema valmis selleks, et rahandusliku olukorra märkimisväärne muutus võib tuua kaasa selle süsteemi laiendamise uutele kaubakategooriatele ning uute summade kehtestamise.

Käesoleval juhul võttis komisjon alates uute summade kohaldamise kuupäevast erimeetmeid, et asjassepuutuvad erialaringkonnad oleks nendest summadest teadlikud.

Määruse nr 649/73 kohaldamine faktide puhul, mis toimusid alates 26. veebruarist 1973. aastal, s.t kahepäevase ajavahemiku kestel enne määruse tegelikku avaldamist, ei ole sellist laadi asjaolu, mis võiks kahjustada usaldust õigussüsteemi vastu.

Võttes arvesse seda seisukohta määruse nr 649/73 kohta ja arvestades kõnealusel ajal valitsenud eriolukorda, ei saa välja tuua mitte ühtegi otsustavat õiguskindluse alast kaalutlust, mis vaidlustaks selle, et määrus nr 741/73, millega muudeti ülalnimetatud määrusega kehtestatud rahalisi hüvitissummasid ja mis võeti vastu 5. märtsil 1973. aastal, saab õigusliku mõju alates sellest kuupäevast, vaatamata asjaolule, et määrus nr 649/73 ei olnud Euroopa Ühenduste Teatajas veel avaldatud.

21. Seega tuleb vastata, et esitatud küsimuste vaatlemisel ei ilmnenud mitte ühtegi asjaolu, mis võiks mõjutada 1. märtsi 1973. aasta määruse nr 649/73 ning 5. märtsi 1973. aasta määruse nr 741/73 kehtivust seetõttu, et need määrused kuulutati kohaldatavateks vastavalt alates 26. veebruarist 1973 ja 5. märtsist 1973.

Kohtukulud

22. Kohtule oma märkused esitanud Euroopa Ühenduste Komisjoni kulused ei hüvitata.

Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimusele, mille Bundesfinanzhof esitas talle oma 21. märtsi 1978. aasta määrusega, otsustab:

1. Esitatud küsimuse vaatlusel ei ilmnenud ühtki asjaolu, mis mõjutaks komisjoni 1. märtsi 1973. aasta määruse nr 649/73, 5. märtsi 1973. aasta määruse nr 741/73 ja

23. märtsi 1973. aasta määruse nr 811/73 kehtivust seetõttu, et neis kehtestatakse rahalised hüvitissummad, mida kohaldatakse kolmandatest riikidest tollitariifistiku punktide 22.05 C I ja C II alusel imporditud punastele ja valgetele veinidele, ega määruste nr 649/73 ja nr 741/73 kehtivust seetõttu, et need määrused kuulutati kohaldatavateks vastavalt alates 26. veebruarist 1973 ja 5. märtsist 1973.

2. EMÜ asutamislepingu artiklit 191 tuleb tõlgendada sellises tähenduses, et kui vastupidist ei ole tõendatud, tuleb lugeda määrus kogu ühenduses avaldatuks alates selle määruse teksti sisaldava Euroopa Ühenduste Teataja kuupäevast.

Kutscher Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart Donner Pescatore

Sørensen O'Keeffe Bosco Touffait

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 25. jaanuaril 1979 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

H. Kutscher